

Med Tegnaby hembygdsförening
som gäst

HEMMESJÖBYGDEN

Meddelande från Hemmesjö hembygdsförening

Program

Lördagen den 30 maj kl 07 är det gökotta och då passar vi på att besöka bokskogen i Skogstorp. Vägbeskrivning: Kör vägen från Åryd (över järnvägen) mot Hörda. Följ vägen ca 4 km. Sväng **inte** av mot Tofta, Gåtahult och Hultet. Tag med kaffekorg

Torsdagen den 11 juni kl 19 är det konsert vid herrgården i Åryd. Vi får lyssna till musik av VM-brasset, en svängig orkester från Växjö. Välkommen till en musikstund i bruksmiljö!

Någon dag under första veckan av augusti bjuds vi Hemmesjöbor och Tegnabybor på möjlighet att se och lära mera om Tegnaby. Bl.a. besöker vi den gamla kyrkplatsen och Tegnérstugan. Ett utmärkt tillfälle för alla som bor i trakten och vill veta mer om hembygden. Närmare information kommer på anslagstavlor.

Söndagen den 16 augusti kl 13:30 firas hembygdsdag vid Schöns stuga på Masugnsvägen i Åryd. Detaljerat program kommer på anslagstavlor.

I september planeras en promenad i Södra Åreda där vi får lära mer om torp och gårdar. Följ information på anslagstavlor.

Under sommaren är det lämpligt att besöka bruksområdet i Åryd. Det kommer att finnas en broschyr för den som vill titta på egen hand men det kommer också att vara organiserade visningar. Kom ihåg att besöka masugnscaféet!

----- OOOOOOOOOOOOOOOOOO -----

Hemmesjö hembygdsförenings fotoalbum för 1998 finns fortfarande att köpa. De gamla årgångarna finns också kvar. Passa på att skaffa en fin fotosamling över Hemmesjö socken. Endast 35 kr per årgång.

----- OOOOOOOOOOOOOOOOOO -----

Årsavgiften för 1998. Årsmötet beslutade att låta årsavgiften vara oförändrad, 50 kronor **per person**. Enklast betalar Du med bifogade inbetalningskort. Postgironumret är **72 98 81 - 3** och adressen är Hemmesjö hembygdsförening. Glöm inte skriva avsändare.

Tegnaby hembygdsförening

- för Dig! - för oss ALLA - så Välkommen! -

101 medlemmar (1997) stöder Tegnaby hembygdsförening i dess uppgift att slå vakt om hembygdens tradition och historia.

Tegnérstugan är det centrum som kring vilket Tegnaby hembygdsförenings verksamhet och aktivitet utgår ifrån.

Årsmötet 1998 med blomster i mängd

Tegnaby hembygdsförening avhöll årsmöte i Tegnérstugan den 27 mars. 34 medlemmar deltog. Sigvard Johansson omvaldes som ordförande i föreningen. Till sekreterare nyvaldes Hans Olsson. Han efterträder Göran Johansson som avböjt omval. Då Göran Johansson även varit kassör, men av sagt sig detta uppdrag, nyvaldes Bo Hansson. De övriga styrelseledamöterna omvaldes. De är Ann-Marie Johnsson, Bertil Elmquist, Georg Johansson och Per-Åke Göransson. Årsavgiften för 1998 beslutades till 50 kr.

Mötet enades om att fira midsommarafton på traditionellt vis med att löva midsommarstången, med musik och sång, med lek och dans och fika ur medhavd kaffekorg. En förfrågan hade kommit från Hemmesjö Hembygdsförening om att få besöka Tegnaby. Detta besök planeras till i början av augusti.

Innan mötet avslutades framkom förslag om att kalla avgående sekreteraren och kassören Göran Johansson till hedersledamot i styrelsen och detta beviljades enhälligt.

Efter kaffe med hembakta kakor visade Inge Olofsson, Lundanäs, hur han med blommor kunde trolla fram söta arrangemang och små fina blomsteruppsatser. Bengt Olofsson, Lundanäs, visade och talade om några nya och populära häng- ampelväxter. Arrangemang och växter lottades sedan ut och gav ett icke obetydligt tillskott till föreningens magra kassa.

----- OOOOOOOOOOOOOOOOOOOO -----

Vetgirig? Hur får jag reda på mer om Tegnaby samhälle och socken? För nyinflyttade och "nyintresserade kan det vara svårt att veta var man skall söka. Här kommer några tips.

- När Tegnaby och Hemmesjö på 1950- och 60-talen tillhörde Östra Torsås kommun skrevs flera artiklar som berör Tegnaby i Östra Torsås hembygdsförenings årsbok.

- Bybeskrivning över Tegnaby-Tofta med Skogstorp. Utgiven 1980.

Dessa böcker och många andra som berör Tegnaby finns att låna på biblioteket. Fråga gärna någon i styrelsen om tips på läsning.

----- OOOOOOOOOOOOOOOOOOOO -----

Vattenhjulet

Vid hembygdsföreningens årsmöte 1997 berättade Jan Forsberg, tekniska förvaltningen i Växjö kommun, om det nya vattenhjulet och arbetet från idé till förverkligande.

Jan har varit vänlig och ställt sitt manuskript till förfogande och så här berättar han:
"Upprinnelsen" till vattenhjulet i Åryd är en ganska lång historia. Den officiella

delen började redan i juni 1986 när Östra Torsås centerpartiavdelning och CKF avdelning ville att kommunen skulle förvärva rätten till regleringen av Årydsjön. Detta för att under torrperioder klara en minimitappning i Aggån av 100 liter/sekund under längre torrperioder. Den inplanterade öringen har svårt att överleva med en ojämn vattenföring. I juli samma år föreslog vi, tekniska förvaltningen, att förhandlingar skulle tas upp med Skogssällskapets Förvaltnings AB i Göteborg.

Företagsledningen i Göteborg ville vänta att sälja tills de hade undersökt lönsamheten av att bygga ett minikraftverk i mellersta utskovsgrenen, som ågrenen vid Masugnen kallas. Lyckligtvis skrinlades planerna. I november 1988 ville även Tegnaby-Tofta bysamfällighet att kommunen skulle överta regleringen i Åryd. Efter många och långa turer kom köpet till stånd och kunde dagtecknas den 24 aug 1993. Detta är i korthet den officiella gången av ärendet. Så finns det en historia till.....

Den första kontakten med representanter för Hemmesjö hembygdsförening fick jag 1990 i en utredning som gällde gamla deponier eller avfallsupplags inverkan på miljön och vattnet, både yt- och grundvatten, samt avgången av gaser till luften. Det var ett pilotprojekt som drevs av tekniska förvaltningen i Växjö och Naturvårdsverket i Stockholm. Projektet hade namnet "Deponier i dag och om 1000 år".

När vi skulle undersöka deponierna i Åryd hade någon rekommenderat mig att kontakta Årydkännaren Harald Schön, "han skulle veta det mesta om Åryd". Och det gjorde han verkligen.

Han kunde redogöra för var de gamla deponierna fanns och vad som hade tippats i dem under åren. Tipparna var

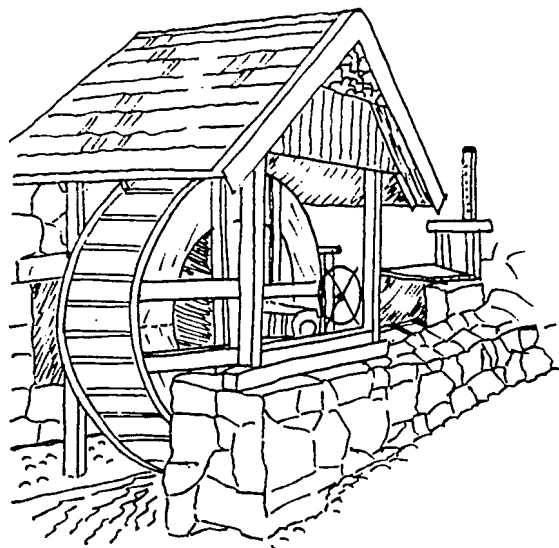
snabbt avklarade och lika snabbt hamnade vi vid den mellersta utskovsgrenen, vid kraftstationen. Harald och jag hade många frågor att diskutera, bl.a. den om kommunen skulle överta regleringsrätten och dess konsekvenser, möjligheten att kunna tappa större vattenmängder vid kraftiga vår- och höstflöden, flöden som numera blir kraftigare och intensivare än tidigare. Detta på grund av galenskaperna att dika ut de flesta myr- och mossmarker med djupa breda skogsdiken.

Som läget var 1990 kunde man inte klara en kraftig vårflood genom de då befintliga spettluckorna i Åryd.

Mellersta utskovets luckor var obrukbara och sönderrostade sedan 30 år tillbaka. Likaså kunde vattnet inte rinna genom turbinsumpen eftersom turbinens ledskeneluckor var fastrostade.

Vid en försiktig fråga om man inte kunde tänka sig att riva sumpen var Harald mycket tveksam till det hela.

Turbinsumpen var ju också en del av bygdens historia. Men vid förslaget att bygga regleringsluckorna på gammalt manér samt utskovsgrenarna som ett stenarbete blev Harald intresserad. Jag minns hans kommentar när han slog ut bägge armarna och sa: "Tänk om man kunde få tillbaka vattenhjulet vid blåshuset!". En tanke jag själv också haft ända sedan jag såg den fula turbinsumpen första gången.



Harald lovade kontakta hembygdsföreningen och dess ordf., Claes Lissing, och undersöka vilken inställning hembygdsföreningen hade till idéerna. Det blev snabbt klartecken därifrån.

Jag sökte anslag till projektet i vår budget, först till ombyggnad av luckorna och stensättningsarbetena i utskovsgrenen. För att bättra på ekonomin skulle projektet genomföras med hjälp från arbetsmarknadsverket. Anslag och tillstånd dröjde fram till 1994, då en summa av 521.000 kr anslogs till arbetena.

Vem skulle utföra dessa ovanliga arbeten?

Bl.a. stensättningen kräver stor yrkesskicklighet och lång erfarenhet. En av våra medarbetare vid Tekniska förvaltningen, Kjell Jonasson, har alla de, för vår tid ovanliga kunskaperna och skickligheten.

Kjell kom att utföra arbetena till både de antikvariska myndigheternas, hembygdsföreningens och inte minst till Åryds duglige dammvakt, Henning Schanderssons belåtenhet.

Nästa steg var att skaffa pengar till vattenhjulet. Efter samtal och besök på platsen lovade länsantikvarie Margit Forsström att ställa medel till förfogande.

I november 1994 gjorde jag en ansökan till länsstyrelsen och i mars 1995 fick tekniska förvaltningen 275.000 kr till, som det hette i deras beslut, "sysselsättningskapande åtgärder".

I mellantiden läste jag in tekniken att bygga vattenhjul samt gjorde ett ritningsförslag till vattenhjul för Åryds blåshus.

Vem skulle bygga vattenhjulet? Ännu en gång blev det Kjell Jonasson, mycket kunnig i snickeriarbeten. Till sin hjälp hade han den numera i vattenhjulsbyggande erfarne Jan-Åke Carlsson.

Från början planerade jag, på inrådan av Harald, att bygga hjulet i Åryd men vi kunde inte hitta en dörr och lokal som var minst 4 meter hög. Det blev en lokal på Schakt och Transport i Växjö som hade den rätta höjden. Kjell vill kunna bygga hela hjulet färdigt med hjulaxeln monterad före transporten till Åryd.

Under januari - maj växte hjulet fram med många besök av intresserade personer.

Vägg i vägg med lokalen fanns en duktig smed som kunde tillverka erforderliga järndetaljer samt banda ihop hjulaxeln med sina nålar eller lagertappar.

Hur är då ett vattenhjul konstruerat?

Hjulets sidostycken, "lötar" som de kallas består av två cirkelformade segment som ligger om lott. De fogas tillsammans, inte med spik eller skruv som inte skulle hålla i längden, utan med s.k. dymlingar, runda trätappar som slagits genom borrarade hål i lötarna och i ändarna kilats med små ekkilar.

Skovlarna är infrästa i innerlöten. Axeln är s.k. fyrslagen stock, som i sina ändar har lager eller axeltappar infästade. De går även under namnet nålar. Nålarna måste sitta mycket stadigt eftersom det är här hela hjulets och vattnets tyngd vilar.

Därför sätts ett antal järnband runt axeln i dess ändar och spännes fast mycket hårt. Förr i tiden lade smederna på järnbanden i glödgat tillstånd. När banden svalnade krympte de ganska ordentligt.

Under axeln ligger den s.k. skullbron (av ordet skvalpa) som gör att vattnet inte rasar ut ur hjulet utan med sin tyngd och hastighet vrider hjulet till dess centrumlinje där vattnet avtappas. Denna process pågår kontinuerligt och driver hjulet runt utan ryck eller stötar. Hjulets egen tyngd bidrar också till en lugn och jämn rotation.

Vidare finns det tilloppsränna och pådragslucka, även de utförda i trä och liggande i den stensatta kanalen. I

tilloppskanalens botten ligger långa ribbor som har till funktion att styra vattnet utan turbulens mot hjulet. Vattenhjul till blåsmaskiner är annorlunda konstruerade än vanliga vattenhjul. De skall ha en långsam gång, därför är dess skovlar raka och ställda i 110 graders vinkel.

En natt i april sov Kjell Jonasson ganska oroligt! Det var natten före transporten av hjulet ut till Åryd. Skulle hjulet gå att montera med sin fastkilade hjulaxel och skulle hjulet kunna rotera över sin skullbro? Man bör minnas att hjulet måste byggas och centreras med en noggrannhet mindre än 5 mm. Med Kjells noggrannhet

och förberedelsearbeten kunde hjulet lyftas på plats utan några som helst problem!

I slutet av maj var hjulet färdigt med hjulhus och trappan upp till blåshusets vind och den 10 juni kunde hjulet invigas med kaffe och "hjultårter" som hembygdsföreningen bjöd på.

Jag vill tacka hembygdsföreningen för den hjälp vi fått att genomföra projektet.

Tekniska förvaltningen kan reglera Årydsjön bättre och bygden har fått en kulturhistoriskt intressant miljö.

Jan Forsberg, Tekniska förvaltningen

----- OOOOOOOOOOOOOOOOOOOO -----

Det brinner en eld

Vid hembygdsföreningens årsmöte den 27 mars 1998 i Risingegården framfördes "Det brinner en eld", fyra scener kring ett järnbruk. Författare är Bengt Hjelmqvist, som nu vid 94 års ålder debuterade som dramatiker och regissör. Naturligtvis är det Åry järnbruk som avses. De fyra scenerna utspelas år 1827 kring bruket och vid Hemmesjö kyrka. Bland de mera bemärkta personerna får vi möta Johan Lorentz Aschan, ägare till Åry, samt Esaias Tegnér som vid den tiden hade Hemmesjö som prebende. Bland de uppdiktade rollfigurerna finns bruksbokhållarna, hammarsmedsåldermannen, luffaren, änkorna samt Johan och Ingela, dräng och kammarpiga, vars göranden är den röda tråden. Berättaren ledsagade publiken mellan pjäsens olika scener. Trots en relativt kort tid för repetitioner blev resultatet överväldigande och publiken på ca 150 personer var mycket nöjd. Det enda misstaget gjordes av Smålandsposten, som inte bevakade evenemanget.

De medverkande var Ansa Borck, Marinette Dahlén, Ulla Ekberg, Inge Gustafsson, Kenneth Johansson, Asta Olsson, Erik Olsson (alla från bygden) samt Björn Elmgren, Nora Grahn, Torsten Grahn och Per Sundling.

Det var en kväll värd att minnas. Till sin hjälp kan man ha det häfte med berättarens texter på vers, som finns att köpa hos hembygdsföreningen för 10 kr.

----- OOOOOOOOOOOOOOOOOOOO -----

Det är få hembygdsföreningar förunnat att ha en så heltäckande litteraturlista som den som finns för Hemmesjö socken. Tack vare Nils Fredrik Hjelmqvists insatser har vi nu fått ett supplement till den lista han publicerade i Hemmesjöbygden 1991:2. Om Du saknar Hemmesjöbygden 1991:2 går det bra att höra Dig till redaktören.

Litteratur om Hemmesjö socken. Supplement 1991 - 1997.

Kommentar: Streckad linje vid personnamn, ortnamn m.m. i föregående bibliografi har ersatts av kursiv stil.

A. BOK- OCH BIBLIOTEKSVÄSEN

Hjelmqvist, Nils Fredrik, Litteratur om Hemmesjö socken. (Hemmesjöbygden 1991:2, s. 3-16.)

[Lissing, Claes], På kyrkvinden. (Hemmesjöbygden 1997:2, s. [7-8].) - Om det gamla sockenbiblioteket.

B. ALLMÄNT OCH BLANDAT

Föreningsinformation. Ett samarbete mellan föreningar och organisationer i Hemmesjö/Tegnaby församling. 1995. Fortsättes av: Händer i bygden.

Gustafsson, Inge, RÅKF:s 50-årsjubiléum i Risingegården. (Hemmesjöbygden 1992:2, s. 3-4.)

Händer i bygden. Ett samarbete mellan föreningar och organisationer i Hemmesjö/Tegnaby församling. 1996-. Fortsättning på: Föreningsinformation.

[Lissing, Claes], Samhällsförening. (Hemmesjöbygden 1994:1, s. 2.)

C. KYRKLIGA FÖRHÅLLANDEN

Edvardsson, Anja, Hemmesjös heliga historia. - Utsikt över Åryds rustade brukshistoria. Text: Anja Edvardsson. Foto: Lars Rydqvist. (Smålandsposten 1987-05-03.)

Friberg, Lars-Olof, Hemmesjö gamla kyrka. Foto [och text]: Lars-Olof Friberg. [Tegnaby] 1998. [16 s.]

Hellström, Jan Arvid, Moderna pilgrimsleder. Resa i Växjö stift. (Pilgrimsvandringar i Sverige (1995), s. 103-124.) - Hemmesjö gamla kyrka behandlas på s. 110-112.

Hjelmqvist, Nils Fredrik, Kyrkofullmäktige i Hemmesjö med Tegnaby församling. (Hemmesjöbygden 1995:2, s. [4-8].)

Kjöllerström, Sven, Sigfridslegenden. Lund 1981. (Scripta minora regiae societatis humanorum literarum Lundensis 1980/1981:1.) - Den skulptur av S:t Sigfrid som tillhört Hemmesjö gamla kyrka avbildas på s. 22 och altarskåpsmålningen på s. 28.

Kyrkobyggnader 1760-1860. D. 2. Småland och Öland... Sthlm 1993. Hemmesjö nya kyrka behandlas på s. 195-197.

Likvagnen i Risinge. [Av Asta W. Olsson m. fl.] Hemmesjöbygden 1991:2, s. 2.)

Theelin, Johan, En medeltida kyrkresa tillsammans med S:t Olof och S:t Sigfrid. (Växjö stifts hembygdskalender årg. 86(1995/96), s. 64-87.) - Hemmesjö gamla kyrka behandlas på s. 80-82.

E. UPPFOSTRAN OCH UNDERVISNING

Gustafsson, Inge, Föreläsningen. (Hemmesjöbygden 1994:2, s. [4-5].)

H. SKÖNLITTERATUR

Hjelmqvist, Bengt, Här sover alla döda. [Dikt.] (Hemmesjöbygden 1994:2, s. [6]. - Under rubriken "Kyrkogårdsvandring".

Hjelmqvist, Bengt, När elden lyste och brann. [Dikt.] (Hemmesjöbygden 1994:2, s. [2]. - Under rubriken "350-årsjubileum". Utdrag i Smålandsposten 1994-06-07.

Hjelmqvist, Bengt, Valborgsmäss 1996. [Dikt.] (Hemmesjöbygden 1997:1, s. [3].)

Johansson, Johan Alfred, Min barndoms jul. [Utdrag ur dikt.] (Hemmesjöbygden 1991:2, s. 1.

I. KONST, MUSIK, TEATER OCH FILM

[Hjelmqvist, Bengt], Bruksmusik i Åryd. [Av] B. H. [sign.]. (Hemmesjöbygden 1994:1, s. 5.)

K. HISTORIA

Schön, Harald, Fanor och standar. (Hemmesjöbygden 1997:1, s. [5-7].)

L. BIOGRAFI MED GENEALOGI

Från sockenstämma till storkommun. Under red. av S. Ivar Lundgren. Malmö 1951. - Ur innehållet: Landskommuner och köpingar i Kronobergs län. Vem är vem. Porträtt och biografier över kommunala förtroendemän från vår egen tid... Hemmesjö. S. 126-129.

Johansson, Linda, John Andersson. (Hemmesjöbygden 1997:2, s. [2-5]. - Utdrag ur skoluppsats 1991 med titeln "Mina rötter. En färd genom 3 generationer". Urval och kommentarer av Nils Fredrik Hjelmqvist. Utdraget omfattar även andra personer i släkten.

Rifbjerg Lindhagen, Anne, Aschan - en släkthistoria. En skildring av släkten Aschan under 300 år. Strängnäs 1995. - Många av släktens medlemmar var bosatta på Åry herrgård, bl. a. Carin Aschan, g. Cederström (1805-1881) och Carl Nilsson Mathias Aschan (1844-1923) med hustrun Eva, f. Hyltén-Cavallius (1852-1924).

Lz. Särskilda personer

Knopp, [pseud.], När gossen Carl Ludvig *Andersson* blev stadsbo. (Hemmesjöbygden 1996:2, s. [4].)

Gustafsson, Inge, Ett säreget möte ("Gubben *Blixt*"). (Hemmesjöbygden 1996:1, s. [5-7].)

Johansson, C. J., [Biografiska anteckningar]. (Hemmesjöbygden 1997:2, s. [5-6]. - Gäller även föräldrarna.

Gustafsson, Inge, Pelle Fläsk. Luffaren som blev bosatt. [Per *Pettersson*.] (Hemmesjöbygden 1994:1, s. 3-5.)

[Lissing, Claes], Konstutställning på årsmötet. Erik *Skjutare*. (Hemmesjöbygden 1995:1, s. [5-6].)

N. GEOGRAFI

Bolmgren, Leif, Hemmesjö hembygdsförening fyller 20 år. 1976-1996. Text och foto. (Hemmesjöbygden 1996:2, s. [5-14].)

Elgqvist, Eric, Studier i södra Smålands bebyggelsehistoria. (Hyltén Cavalliusföreningens årsbok 1931, s. 3-233.) - Hemmesjö socken behandlas på s. 23-25.

Hemmesjöbygden. Meddelande från Hemmesjö hembygdsförening. 1991:2, 1992:1, 1992:2, 1993:1, 1993:2, 1993:3, 1994:1, 1994:2, 1995:1, 1995:2, 1996:1, 1996:2, 1997:1, 1997:2

[Hjelmqvist, Bengt], När Lilla-Lena fick skjuts till Åryd. Från Hemmesjö på 1880-talet. [Av] B. H. [sign.]. (Hemmesjöbygden 1993:2, s. 2-4.) - Huvudsakligen omtryck av s. 49-54 i: Hemborg, Carl, Från Hemmesjö till Los Angeles (nr 88 i Litteratur om Hemmesjö socken 1991)..

[Hjelmqvist, Bengt], Den äldsta sockenbeskrivningen. (Hemmesjöbygden 1996:1, s. [2-4].)8 - Förf.-namnet avslöjas i Hemmesjöbygden 1996:2, s. [2].

[Lissing, Claes], Horsekistan. [Gränsmarkering mellan Risinge och Gummatorp.] (Hemmesjöbygden 1997:1, s. [2].)

Kronobergs bebyggelse. En skildring i ord och bild. Malmö 1960. - Hemmesjö socken skildras på s. 914-919.

Enstaka byar, gårdar och torp

Billa-brev. (Hemmesjöbygden 1997:1, s. [4-5].) - Insändare i Kronobergaren 1949-03-12 av sign. G. C.

[Lissing, Claes], Bystämman i *Risinge*. (Hemmesjöbygden 1995:2, s. [2-4].)

Carlsson, Karin, Soffan [Södra Åreda.] (Hemmesjöbygden 1996:1, s. [7].)

Polvall, Tomas, "Jag var också i Södra Åreda när jag var liten". Tomas Polvalls bad och barndom i Småland. Text och foto. (Smålandsposten 1997-08-16.) - Behandlar bl.a. barndomsminnen från Södra Åreda.

Södra Åreda bys gränser. Hemmesjöbygden 1992:2, s. 4-5, 7.) - Rågångsbeskrivning från 1745.

Persson, Elvy, "När jag kom till Småland". (Hemmesjöbygden 1992:2, s. 2-3.) - Om livet på Åry herrgård.

Åkerman, Petter, Slott och herresäten i Småland.. Sthlm 1997. - Ur innehållet: Åry. S. 133-134.

O. SAMHÄLLS- OCH RÄTTSVETENSKAP

Gustafsson, Inge, Gubbastenen i Risinge. (Hemmesjöbygden 1995:1, s. 4.)

Gustafsson, Inge, Hur var det med fattigstugan i Risinge? Protokollsläsare: Inge Gustafsson. (Hemmesjöbygden 1996:2, s. [2-3].)

P. TEKNIK, INDUSTRI OCH KOMMUNIKATIONER

Almqvist, Chistina, Vägen i kulturlandskapet. Test: Christina Almqvist, Mariann Gyllner-Gustafsson... [Jönköping 1994.] - S. 154-157 behandlar vägen förbi Hemmesjö gamla kyrka.

Q. EKONOMI OCH NÄRINGSVÄSEN

Arup, Christina, Slättergille på Vitarör i Risinge den 24 juli 1994. (Hemmesjöbygden 1994:2, s. 8.)

Qz. Särskilda företag

Se även C. Edvardsson, Anja.

[Lissing, Claes], AB Billa Möbelindustri. (Hemmesjöbygden 1993:1, s. 2-3.)

[Lissing, Claes], Ivars Specerier i Risinge. (Hemmesjöbygden 1992:1, s. 2-5.)

[Lissing, Claes], Konsum i Billa (Hemmesjöbygden 1992:1, s. 5-6)

Jansson, Bengt, Åryd bruk och Torne hammare. [Växjö] 1976. 20 bl. - Specialuppgift i kursen "Historia kring Växjö". HT 1976.

Larsson, Lars-Olof, Levande bruksmiljö i Åryd. [Åry bruk.] (Smålandsposten 1994-06-14.)

[Lissing, Claes], Att renovera en masugn. [Av] C. L. [sign.]. (Hemmesjöbygden 1993:2, s. 4-6; 1994:1, s. 7-8.) - Åry bruk.

[Lissing, Claes], Bruksområdet. (Hemmesjöbygden 1994:2, s. [3].) - Om arbetena på hembygdsstugan, turbinerna och masugnen. [Åry bruk.]

[Lissing, Claes], Det gamla betyget. (Hemmesjöbygden 1997:2, s. [6-7].) - Med kommentar återges ett betyg för hammarsmeden Carl Johan Strömquist vid Åry bruk, utfärdat av bruksinspektör Johan Jacob Freudenthal.

[Lissing, Claes,], Utsikten, [Åry bruk.] (Hemmesjöbygden 1995:1, s. 2-3.) - Uppgifter av Birgitta och Harald Schön.

[Lissing, Claes, Åryaffären, ett 40-årsminne. [Åry manufakturverk.] (Hemmesjöbygden 1995:1, s. [8].)

Ett besök vid Åryds sågverk. Ur Smålandsposten den 8 aug. 1903. (Hemmesjöbygden 1992:1, s. 6-8.)

----- OOOOOOOOOOOOOOOOOO -----